

АСАБЛІВАСЦІ АДКАЗНАСЦІ ЗА ПРАВАПАРУШЭННІ, ЗВЯЗАНЫЯ З НЕЗАКОННЫМ ПЕРАМЯШЧЭННЕМ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫХ КАШТОЎНАСЦЕЙ ПРАЗ МЫТНУЮ МЯЖУ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

М. Г. Сідунова¹⁾, А. А. Чэпik²⁾

¹⁾ Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт,
пр. Незалежнасці, 4, 220030, г. Мінск, Беларусь, sidunovamaria3@gmail.com

²⁾ Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт,
пр. Незалежнасці, 4, 220030, г. Мінск, Беларусь, ChepikAA@bsu.by

У артыкуле разгледжаны актуальныя праблемы прававога забеспячэння адказнасці за ўчыненне адміністрацыйных мытных правапарушэнняў і крымінальных злачынстваў, звязаных з незаконным перамяшчэннем гісторыка-культурных каштоўнасцяў праз мытную мяжу Рэспублікі Беларусь. Разглядаецца і аналізуецца новае заканадаўства, новыя інавацыйныя нормы, якія рэгулююць пытанні адказнасці за ўчыненне адміністрацыйных правапарушэнняў наогул, а у іх ліку адміністрацыйных мытных правапарушэнняў, а таксама нормы, якія рэгулююць прыцягненне да крымінальнай адказнасці за дзеянні, якія замахваюцца на гісторыка-культурную спадчыну нашай дзяржавы. Разгледжаны праблемныя аспекты рэгулявання і зроблены прапановы аб удасканаленні практыкі дзейнасці мытных органаў на доследным кірунку, а таксама аб ліквідацыі яшчэ наяўных прабелаў.

Ключавыя словы: мытныя органы; гісторыка-культурныя каштоўнасці; катэгорыі правапарушэнняў; адміністрацыйныя мытныя правапарушэнні; крымінальныя злачынствы; адказнасць.

FEATURES OF RESPONSIBILITY FOR OFFENSES RELATED TO THE ILLEGAL MOVEMENT OF HISTORICAL AND CULTURAL VALUES ACROSS THE CUSTOMS BORDER OF THE REPUBLIC OF BELARUS

M. G. Sidunova^a, A. A. Chepik^b

^a Belarusian State University,
4 Niezaliezhnasci Avenue, Minsk 220030, Belarus, sidunovamaria3@gmail.com

^b Belarusian State University,
4 Niezaliezhnasci Avenue, Minsk 220030, Belarus, ChepikAA@bsu.by

The article discusses the current problems of legal support for liability for administrative customs offenses and criminal offenses related to the illegal movement of historical and cultural values across the customs border of the Republic of Belarus. New legislation, new innovative norms regulating issues of responsibility for administrative offenses in general, including administrative customs offenses, as well as norms regulating criminal prosecution for acts encroaching on the historical and cultural heritage of our state are being considered and analyzed. Problematic aspects of regulation are considered and proposals are made to improve the practice of customs authorities in the area under study, as well as to eliminate existing gaps.

Keywords: customs authorities; historical and cultural values; categories of offenses; administrative customs offenses; criminal offenses; liability.

На сённяшні дзень мытныя органы Рэспублікі Беларусь надзелены вялікай колькасцю функцый, выкананне якіх з'яўляецца неад'емнай складнікам дзейнасці мытных органаў. Адной з найважнейшых функцый мытных органаў з'яўляецца выяўленне, папярэджанне і спыненне злачынстваў і адміністрацыйных правапарушэнняў [1]. Адсюль і вынікае значнасць дзейнасці мытных органаў у якасці суб'ектаў, якія вядуць адміністрацыйны працэс па справах аб адміністрацыйных мытных правапарушэннях, а таксама ў якасці органаў, якія ажыццяўляюць дазnanне аб крымінальных злачынствах мытнай накіраванасці [2].

Практыка дзейнасці мытных органаў паказвае, што перасоўванне гісторыка-культурных каштоўнасцяў праз мытную мяжу не заўсёды здзяйсняецца на законных падставах, а адпаведна падобныя факты падлягаюць прававой ацэнцы з боку мытных органаў. Напрыклад, можна вылучыць цэлы шэраг спосабаў незаконнага перамяшчэння гісторыка-культурных каштоўнасцяў, накіраваных на перашкоду або супрацьдзеянне рэалізацыі формаў і мер мытнага кантролю, выкарыстанне розных варыянтаў фальсіфікацыі, выкарыстанне паддробленых дакументаў або сродкаў ідэнтыфікацыі і іншых супрацьзаконных дзеянняў [3]. Магчымасць наступлення крымінальнай адказнасці абумоўлена толькі буйным памерам гісторыка-культурных каштоўнасцяў якія перамяшчаюцца кантрабандна. Калі ж незаконнае перамяшчэнне культурных каштоўнасцяў праз мытную мяжу ажыццяўляецца ў нязначных аб'ёмах, то ў такіх выпадках правапарушальнікі прыцягваюцца да адміністрацыйнай адказнасці. Напрыклад, заканадаўствам прадугледжана адміністрацыйная адказнасць за такія дзеянні, як недэклараванне тавараў, якія падлягаюць мытнаму дэклараванню, перасоўванне тавараў з утойваннем ад мытнага кантролю, а таксама шэраг іншых дзеянняў не ахопліваемых крымінальным заканадаўствам. Вядзенне адміністрацыйнага працэсу па справах аб адміністрацыйным мытным правапарушэнні ў падобных сітуацыях будзе ажыццяўляцца ў адпаведнасці з часткай 2 артыкула 15.1 Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб адміністрацыйных правапарушэннях (далей — КаАП). А часткай 3 артыкула 15.5 прадугледжана адказнасць за прадстаўленне мытнаму органу пры мытным дэклараванні тавараў або пры падачы заявы аб выпуску тавараў да падачы дэкларацыі на тавары ілжывых звестак аб таварах або несапраўдных дакументаў.

Сярод важных мер барацьбы з супрацьзаконным абаротам гістарычнай і культурнай спадчыны нашай рэспублікі асабліва значнасць адведзена крымінальным заканадаўствам пытанням адказнасці за наўмыснае невяртанне на тэрыторыю Рэспублікі Беларусь гісторыка-культурных каштоўнасцяў, так як здзяйсненне падобных злачынстваў можа прывесці да фактычнай страты агульнанароднага здабытку, які складаецца з унікальных прадметаў даўніны, археалагічных аб'ектаў, твораў мастацтва і г. д. У адрозненне ад кантрабанднага перамяшчэння гісторыка-культурных каштоўнасцей, іх невяртанне на тэрыторыю нашай рэспублікі можа быць здзейснена толькі шляхам бяздзейнасці адказных

службовых асоб, наўмыснага невыканання імі адпаведных дагаворных абавязкаў, якія абумаўляюць абавязковае вяртанне часова вывезеных з нашай рэспублікі гісторыка-культурных каштоўнасцей. Непрыцягненне да крымінальнай адказнасці за невяртанне такіх каштоўнасцяў на тэрыторыю нашай рэспублікі магчыма толькі пры наяўнасці форс-мажорных абставінаў (напрыклад, ваенныя дзеянні, стыхійныя бедствы, іншыя падзеі, якія прывялі да знішчэння вышэйзгаданых прадметаў за межамі нашай дзяржавы).

У асноўным незаконнае перамяшчэнне гісторыка-культурных каштоўнасцяў праз мытную мяжу спалучана з недэклараваннем або недакладным дэклараваннем перавозяцца каштоўнасцяў (тавараў). Дадзеная акалічнасць абумоўлена тым, што асобы, перамяшчаючы тавары, часцяком не маюць дастатковай дасведчанасці у дачыненні да таго, якія тавары дазволеныя да такога перамяшчэння праз мытную мяжу, а якія не дазволеныя. Гэта значыць названыя асобы папросту не ведаюць нормаў заканадаўства, якія рэгулююць перамяшчэнне гісторыка-культурных каштоўнасцяў праз мытную мяжу і не звяртаюцца да актуальнай інфармацыі, размешчанай на афіцыйных інтэрнэт-рэсурсах.

З улікам вышэйпададзенага, можна зрабіць выснову, што мытныя органы гуляюць вельмі важную ролю у якасці суб'ектаў, якія вядуць адміністрацыйны працэс, а таксама органаў, якія ажыццяўляюць дазnanне па справах, звязаных з незаконным перамяшчэннем гісторыка-культурных каштоўнасцяў праз мытную мяжу як Рэспублікі Беларусь, так і ЕАЭС. А паколькі практыка праваахоўнай дзейнасці мытных органаў прама паказвае, што такое незаконнае перамяшчэнне часцей за ўсё звязана з тым, што асобы, якія перамяшчаюць дадзеныя каштоўнасці, не валодаюць ведамі заканадаўства у частцы перамяшчэння падобных прадметаў праз мытную мяжу, то гэта лішні раз падкрэслівае важнасць ажыццяўлення актыўнай прафілактычнай работы на гэтым напрамку.

БІБЛІАГРАФІЧНЫ СПІС

1. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Беларусь от 16 июля 1999 г. № 295-З // Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь. — URL: <https://pravo.by/document/?guid=3961&po=НК9900295> (дата обращения: 02.04.2024).
2. Уголовный кодекс Республики Беларусь от 9 июля 1999 г. № 275-З // Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь. — URL: <https://pravo.by/document/?guid=3871&po=Нк9900275> (дата обращения: 02.04.2024).
3. О некоторых вопросах порядка перемещения отдельных видов товаров через Государственную границу Республики Беларусь: Постановление Совета Министров Республики Беларусь от 23 сент. 2008 г. № 1397 // Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь. — URL: <https://pravo.by/document/?guid=3871&po=c20801397> (дата обращения: 02.04.2024).